

EUROOPA KOMISJONI JA EUROOPA VÄLISTEENISTUSE VASTUSED EUROOPA KONTROLLIKOJA ERIARUANDELE

„EUROPOLI TOETUS RÄNDAJATE SMUGELDAMISE VASTU VÕITLEMISEKS: HINNATUD PARTNER, KUID ANDMEALLIKAIK JA TULEMUSTE MÕÕTMIST ON LIIGA VÄHE KASUTATUD“

KOKKUVÕTE

I. Euroopa rände 2015. aasta tegevuskavaga¹ nähti ette, et põhitähelepanu pööratakse võitlusele rändajate smugeldamisega.

2020. aasta septembri uue rände- ja varjupaigaleppega² on ette nähtud, et rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise vastast võitlust tugevdatakse ELi uue tegevuskavaga aastateks 2021–2025, milles keskendutakse kuritegelike võrgustike vastu võitlemisele, ning kooskõlas ELi julgeolekuliidu strateegiaga hoogustatakse koostööd ja toetatakse õiguskaitseasutuste tööd võitluses rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamisega, mis on sageli seotud ka inimkaubandusega. Tegevuskava tugineb Europoli, selle alla kuuluva sisserändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise vastase Euroopa keskuse, Frontexi, Eurojusti ja Euroopa Liidu Õiguskaitsekoolituse Ameti tööle. Uued meetmed ja asutustevaheline süvendatud koostöö aitavad lahendada probleeme seoses finantsuurimise, kriminaaltulu jälitamise ja dokumendipettusega, ning uute nähtustega, näiteks digitaalne smugeldamine.

Võitlus inimeste ebaseadusliku üle piiri toimetamise vastu on ühine väljakutse, mis nõuab rahvusvahelist koostööd ja koordineerimist ning tõhusat piirihaldust. ELi uus tegevuskava rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise tõkestamiseks stimuleerib ELi ja kolmandate riikide vahelist koostööd rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise vastase sihtpartnerluse kaudu, mis on osa laiemast partnerlusest peamiste kolmandate riikidega. See hõlmab toetust päritolu- ja transiidiriikidele suutlikkuse suurendamisel nii õiguskaitseraamistike kui ka tegevussuutlikkuse vallas, kannustades politseid ja õigusasutusi võtma tõhusaid meetmeid.

EL parandab ka teabevahetust kolmandate riikidega ja kohapealset tegevust, toetades ühisoperatsioone ja ühiseid uurimisrühmi ning teavituskampaaniaid ebaseadusliku rände ohtude ja seaduslike alternatiivide kohta. ELi ametid peaksid samuti tegema partnerriikidega intensiivsemat koostööd. Europol tugevdab koostööd Lääne-Balkaniga ning komisjon ja Europol teevad tööd sarnaste lepingute sõlmimiseks Türgi ja teiste naabruses asuvate riikidega. Komisjon lisab selle ka oma koostöösse Aafrika Liiduga.

Oluline roll on ka ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika missioonidel ja operatsioonidel, mis toetavad Europoli (ja muude asutuste) jõupingutusi rändeprobleemide lahendamisel välispiiride taga nii merel Vahemere keskosas kui ka Aafrika peamistes lähte- ja transiidiriikides, kus toimub inimeste smugeldamine ja inimkaubandus.

Eeltoodut arvesse võttes tervitavad komisjon ja Euroopa välisteenistus kontrollikoja eriaruannet, kuna see aitab suurendada teadlikkust sellest, et Europol vajab suutlikkust ja vahendeid, mis võimaldaksid tal tulemuslikult toetada liikmesriikide võitlust rändajate smugeldamise vastu, mis on osa võitlusest raskete kuritegude ja terrorismiga.

¹ COM(2015) 240 final.

² COM(2020) 609.

V. Komisjon nõustub kontrollikoja väitega, et rahvusvaheliste lepingute sõlmimine prioriteetsete kolmandate riikidega on keeruline protsess ja et komisjonil on olnud sellega probleeme. Kuid komisjon leiab, et tehtud on ka edusamme.

TÄHELEPANEKUD

24. b) Komisjon nõustub kontrollikoja väitega, et rahvusvaheliste lepingute sõlmimine prioriteetsete kolmandate riikidega on keeruline protsess ja et komisjonil on olnud sellega probleeme. Kuid komisjon leiab, et tehtud on ka edusamme. Nõukogu andis komisjonile 2018. aastal volitused pidada läbirääkimisi kaheksa Lähis-Ida ja Põhja-Aafrika riigi³ ning Türgiga, mille raames komisjon on alustanud läbirääkimisi Türgiga, mis on hästi edenenu. Teiste riikide puhul suhtleb komisjon tihedalt eri tasandite pädevate asutustega, kuid läbirääkimiste ametliku alustamiseni ei ole jõutud.

30. Europoli määruse artikli 25 lõike 1 kohaselt võib Europol edastada isikuandmeid kolmandatele riikidele vastavalt direktiivi (EL) 2016/680 artikli 36 kohasele kaitse piisavuse otsusele, ELi toimimise lepingu artikli 218 kohaselt liidu ja kolmanda riigi vahel sõlmitud rahvusvahelisele lepingule, millega nähakse ette piisavad meetmed üksikisikute eraelu puutumatus ja põhiõiguste ja -vabaduste kaitseks, ja enne 1. maid 2017 Europoli ja kolmanda riigi või rahvusvahelise organisatsiooni vahel otsuse (EL) 2009/371/JSK artikli 23 alusel sõlmitud koostöölepingule, millega on ette nähtud isikuandmete vahetamine.

Lisaks võib Europoli määruse artikli 25 lõigete 5 ja 6 alusel edastada isikuandmeid erandina üksikjuhtumitel.

Nõukogu antud volitused sisaldavad konkreetseid suuniseid, et tagada piisav isikuandmete kaitse kooskõlas kohaldatavate õigusaktide ja kohtupraktikaga. Kuna põhiõiguste, sealhulgas isikuandmete kaitse on riigiti erinev, võivad läbirääkimised eri riikidega anda erinevaid tulemusi.

34. Europolil on SIRENE büroo, mis kogub ja säilitab teavet terrorismi ja muude raskete kuritegude kohta, tegeleb terroristide ja raskete kurjategijate operatiiv-, taktikalise ja strateegilise analüüsiga ning aitab tugevdada Europoli rolli kriminaalteabe keskusena.

Komisjon on teinud ettepaneku võimaldada Europolil pärast liikmesriikidega konsulteerimist sisestada Schengeni infosüsteemi andmeid kolmanda riigi kodaniku kahtlustatava osalemise kohta Europoli pädevasalasse kuuluvas kuriteos⁴.

35. ELi 2020. aasta julgeolekuliidu strateegias on märgitud, et Interpolil kui ühel suurimal valitsustevahelisel kriminaalpolitsei organisatsioonil on oluline roll koostöö ja teabevahetuse edendamisel. Nagu on märgitud terrorismivastase võitluse tegevuskavas (COM(2020) 796 final, 9.12.2020), võttis komisjon vastu soovitusel nõukogule anda talle luba alustada läbirääkimisi Interpoliga. Komisjoni ettepaneku kohaselt saaks Europol vahetada Interpoliga teavet ja kasutada tema andmebaase.

45. Komisjon nõustub kontrollikoja tähelepanekuga, et Europol sai võimaluse edastada operatiivseid isikuandmeid Frontexile alles pärast määruse (EL) 2019/1896 jõustumist (vt artikkel 90), kuid isikuandmete edastamine Frontexilt Europolile oli võimalik juba 2016. aasta Frontexi määruse alusel.

³ Lähis-Ida ja Põhja-Aafrika riigid.

⁴ Rohkem teavet võib saada ettepanekust võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EL) 2016/794 selles osas, mis puudutab Europoli ja eraõiguslike isikute koostööd, Europoli isikuandmete töötlemist kriminaaluurimiste toetamiseks ning Europoli rolli teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas (COM(2020) 796 final, 9. detsember 2020).

ET

ET